

İlhan Başgöz'ün Güre'de Halk Bilimi Yaz Okulu

Cengiz Bektaş*

23-27 Haziran 1975 tarihleri arasında Türkiye'de Uluslararası Türk Folklor Kongresi'nin ilki yapılacaktı.

Bu önemli etkinliğe, ülkemizde yetişen uluslararası ünlü Prof. Pertev Naili Boratav ile onun yetiştirdiği, o da uluslararası alanda onay görmüş Prof. Dr. İlhan Başgöz de çağrılıydılar.

Günün siyasal koşullarında Türkiye'de çalışma olanakları bulunmayan bu iki değerli kişi yurt dışındaki kurumlarda çalışıyorlardı. Pertev Bey Paris'te öğretiyor, araştırıyor, yaşamını sürdürüyordu. İlhan Başgöz de Amerika Birleşik Devletleri'nde Indiana Üniversitesi'nde çalışıyordu.

Yurt dışında yaşamağa zorunlu kılınmışlardı, ama ülkeleriyle, toplumlarıyla ilişkilerini elbette sürdürüyorlardı.

Uluslararası Türk Folklor Kongresi'ne onların çağrılmaları çok doğaldı, olmazsa olmaz diye nitelendirilebilecek bir olguydu.

Çağırıldılar da...

Üstelik uçak biletleri bile yollanmıştı.

Bu etkinliğe benim de “Halk Yapı Sanatına Bir Örnek: Bodrum” çalışmasıyla katılmam istenmişti. Bu bir ilkti... Böylece “halk yapı sanatı”, halk bilimi konuları arasına giriyordu. Bildirimin eki olarak bir de sergi düzenlemiştim. Kongrenin yapılacağı Galatasaray Lisesi'nin anayol üzerindeki büyük kapısının hemen arkasındaki sergi yapısında asmıştım sergimi.

Her iki bilginin katılacaklar arasından çıkarıldıkları kongrenin ilk günü duyurulunca sergimi toplamış, kongreden de çekilmiştim.

Bu bir “karşı koyuş” idi elbette.

Böylece bu iki önemli kişiyle tanışma şansımı yitirmiştim.

* Mimar, ozan, yazar bektasmim@gmail.com.

Cengiz Bektaş ve bir grup Güre Yaz Kursu Katılımcısı
(Bergama, 18 Temmuz 1997)

Yaşar Kemal ekledi:

-Biletini ben alırım. Sen sonra bana ödersin.

Öyle oldu. (Gerçekten de dönüşümden bir ay sonra ödeyebildim.)

Toplantıdan sonra bir ay daha kaldığım Amerika verimli geçti. Birçok Orta Doğulu şairi tanıdım. Bu arada Adonis'i, Şamlı'yı vb. Bir de İlhan Başgöz'ü...

Talât Sait Halman'ın örgütlediği "Orta Doğu Yazınları" toplantısında İlhan Başgöz, Talât S. Halman'a elinden geldiğince yardım ediyordu. Ayrıca kendi de bildiri vermişti. Onun halk şiiri üzerinde bilgileri beni etkiledi...

(Bütün bunları aslında "Amerika Amerika Katlar Savaşı" başlığıyla İsmail Cem' in "Politika" güncesinde, daha sonra da "Arkeoloji ve Sanat" yayımları arasında çıkan betiğimde de anlattım.)

İlhan Başgöz Indiana Üniversitesi'nde çalıştı hep. Orada bir Enstitü gerçekleştirdi.

Türkiye'ye her yıl geldiğinde de ilk aradığı kişilerden biri olduğumu sanıyorum...

Onunla yolculuklar yaptık.

Arabayı ben kullanıyordum.

Öyle değişik konularda konuşuyorduk ki... Örneğin "endüstri folkloru" konusunu ondan öğrendim. Kamyonların arkasındaki "O şimdi asker" gibi yazılara o ilgimi çekti. Oğlum Memet ile neredeyse bir oyuna dönüştürdüler bunu. Kimi kez ben mitolojiden birşeyler aktarıırken, o, öykünün bugün halk arasında yaşayan biçimini söylüyordu.

Aradan birkaç yıl geçtikten sonra 1976'da, Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilecek "Orta Doğu Yazınları" konulu sempozyuma bir çağrı aldım...

Örgütleyicilerin başında Talât S. Halman vardı. Benim en zor günlerimdi. Yol param bile yoktu. Oysa bir ozan, bir mimar olarak elbette Amerika Birleşik Devletleri'ni görmek istiyordum.

Kimi nedenlerle Talât S. Halman'a gelemeyeceğimi bildirmek zorunda kaldım.

Bir süre sonra Yaşar Kemal telefon etti. O da katılıyormuş. "Sen niye katılmıyorsun?" diye sordu. Talât S. Halman'a utanıp söyleyemediğim gerçeği ona söyledim:

-Yaşar, param yok... Bilet için bile!

Cengiz Bektaş ve İlhan Başgöz
(Bergama, 18 Temmuz 1997)
Fotoğraf: Serpil Aygün Cengiz

yaptım. Elbette karşılıksız...

Sevdiği bir ev oldu... Ama yalnız onun kullanabileceği bir ev...

Açık mutfak, önünde uzunca bir yemek masası... Buradan bir kapıyla orta avluya çıkılabiliyor.

Açık ocağın baca kitesiyile ayrılmış bir oturma odası, daha doğrusu sınıf olarak da kullanabileceği bir oylum var. Onun yatak odası, içinde yıkanma yeriyle, yemek bölümüne bir kapı ile bağlanıyordu.

Orta avludan girilen ikişer kişilik iki oda da bu kitleye ekleniyordu. Avlunun köşesinde bir de, iki katlı seyir kulesi vardı. Burada da oturulup ders yapılabilirdi.

Bütün üniversitelere yazıp bildirdi... Oralardan gelen doçent, asistan, öğrencilerle halk bilimi yaz okulunu, her yıl benim yaz okuluma eş günlerde gerçekleştirmeye başladı.

Coşkuluydular o da, katılımcılar da... Ayrıca konuklarımız da oluyordu bir iki ders için. Ünlü tarihçimiz Halil İncalcık ile yaşadığımız günü sanıyorum hiç unutmayacağız. Gece yarısından sonraki saatlere dek süren sorulu yanıtılı söyleşiyi...

Öğrencilerimizi birlikte gezilere götürdük. Asos'u, Troya'yı, Bergama'yı anlattım onlara...

Yurt dışından da konuklarımız oldu...

Kısacası İlhan Başgöz Güre'de, katılan halk bilimcilerle bilgilerini deneyimlerini paylaş-

Böyle bir gelişinde, değişik üniversitelerden genç mimarlar arasından seçtiklerimle yaptığım Güre Mimarlık Yaz Okulunu gördü, yaşadı.

Benim "Geleneğe Eklenmek" başlıklı konuşmamı dinlediğinde etkilendi.

Bir gün baktım. Bir köşede oturmuş düşünüyordu. Hüzünlüydü... Bir terslik olup olmadığını sorduğumda, yanıtladı:

-Ben bütün bunlara geç kaldım. Bu gerçekten yaratıcı bir olay.

Dedi.

Bir süre sonra da,

"Ben de bunu daha da geç kalmadan yapmalıyım!" diye düşünmüş olacak ki, benden buna uygun, kerpiçten bir ev tasarlamamı istedi.

Benim yaz okulunun yanında yaklaşık bir dönümlük arsayı satın aldı. Aramızda yalnızca bir kuru dere vardı.

Tasarımını, uygulamanın denetimini

ti. Bu arada bana da gelenekten ne anladığım üzerine dersler verirdi. Dinleyenlerin soruları, katkıları ile gerçekten canlı bir paylaşım oldu.

Benim mimarlık yaz okuluma katılanların yatacak yerlerini karşılıksız olarak ben sağlıyordum, iki kerpiç evde.

İlhan Başgöz buna da yenilik getirdi. O öğrencilerini köyün evlerine dağıttı. Bu gerçekten güzel bir uygulamaydı. Katılımcılar bir köy evini, köylüleri tanıyorlar, dostluklar kuruyorlardı. Öğrenciler pansiyonda, otele kalabilecekleri tutarların çok altında sembolik tutarla hiç tanımadıkları yaşama koşullarında yeni dostluklar kuruyorlardı. Bu, birinci elden yaşayarak bilgi edinmek, konuyu daha da çekici kılıyordu.

İlhan Başgöz bugün 95 yaşında. Bir ay sonra, kısa bir süre sonra 96'ya girecek.

Son birkaç yıldır sağlık nedenleriyle yaz okulunu gerçekleştiremez oldu.

Umarım sevgili okuyucularım da bu yaşlara erişirler. Bilgilerini genç kuşakla paylaşırlar...

Hep dediğim gibi bilgi paylaşılmazsa irelmiyor, sevgi gibi...